

Odmev iz Afrike.

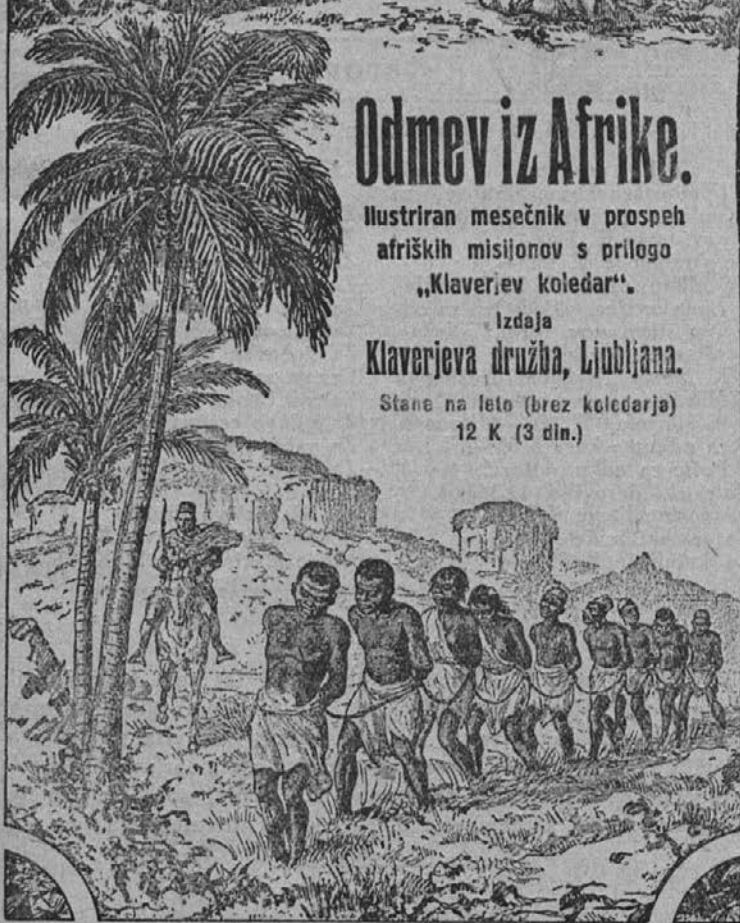
Ilustriran mesečnik v prospeh
afriških misijonov s prilogo
„Klaverjev koledar“.

Izdaja

Klaverjeva družba, Ljubljana.

Stane na leto (brez koledarja)

12 K (3 din.)

Naročila naj se naslavlajo:

Družba sv. Petra Klaverja, Ljubljana

za hotelom »Union«, Miklošičeva cesta 3.

Velikodušne mladenke, ki žele vstopiti v Družbo sv. Petra Klaverja kot »pomožne misijonarke za Afriko«, naj se s prošnjo zaupno obrnejo na vrhovno voditeljico g. Mr. Ter. Ledóchowsko v Rimu 23, via dell' Olmata 16. Tozadevna pojasnila daje tudi njena podružnica v Ljubljani, za hotelom »Union«, Miklošičeva cesta 3.

VSEBINA: Iz Vatikana. — Dušna premija. — Apostolska prefektura v Lindi. — Apostolski vikariat Eritreja. — Kratka misijonska poročila. — Iz požrtvovalnega življenja misijonarjev. — Sivolasi katehumen. — Afriška sužnost in nje grozota. — Črni katehisti ob Kongu. — Besede papeža Leona XIII. — Črni častilci Marijini. — Kako zamorci cenijo sv. rožni venec. — Misijonsko delovanje marijanskih dijaških kongregacij. — »Kaj pomaža človeku, ako ves svet pridobi, na svoji duši pa škodo trpi!« — Kronika Družbe sv. Petra Klaverja.

Sliki: Črni semenišniki iz Asmare. — Osemdesetletni sprebrljenec s svojimi vnuki.

Darovi

od dne 1. majnika do 30. junija 1921.

Za afriške misijone K 5233-93
(Majhenšek Franc v zahvalo za
zadobljeno zdravje K 70—).

Za sv. maše K 2876—.

Za stradajoče K 180—.

Za odkup sužnjev K 7747-20 (Ma-
rijina družba v Podsredi za od-
kup štirih zam. otrok! »Neža«,
»Marija«, »Alojzij« in »Franc«
K 240—, Neimen. družbenka
Marijina za dva odkupa »Ana«
in »Jozefa« K 120—, Neimen.
za odkup »Ane« K 60—, I. I. iz
Pečic za odkup »Karel« 60—).

Botrinski darovi K 11.343-64.

Za posinovljenje K 120—.

Za semenišnike K 400—.

Za katehiste K 850—.

Za kruh sv. Antona K 11.036-50
(Kolbl Fr. K 10— kot prošnja).

Za otroško zvezo K 172-80.

Za Klaverjev vinar K 180—.

Za mašno zvezo K 14.134—.

Za misijonsko zvezo K 290-80.

Za kat. tisk v Afriki K 1285-90.

Za zamorčke K 913-30.

Za gobavce K 116-80.

Darovi za krščence K 146—.

Za kat. šole v Afriki K 182—.

Za zidavo cerkva K 4-20.

Za nabavo rožnih vencev K 10—.

Za sinove S. J. K 50—.

Brez določila K 1774-12.

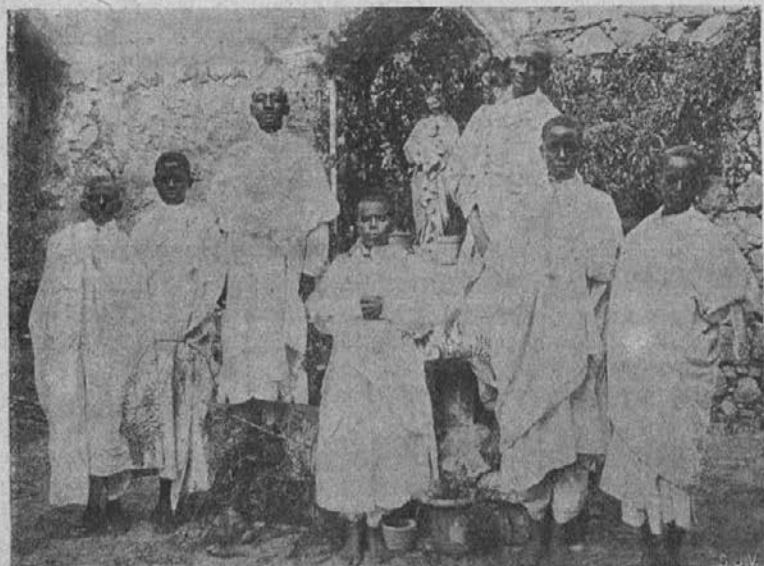
Za Klaverjevo družbo K 815-50.

Podporniški prispevki K 1269-80.

Udeležniški prispevki K 40—.

IZ LISTNICE.

Neki naročnik »Odmeva« piše: Več let sem že naročnik »Odmeva iz Afrike«, ki mi je tolažnik v mnogih grenkih urah. Kolika spodbuda človeku, ko premišluje čudovita pota božje previdnosti, strmi nad požrtvovalnostjo misijonarjev in se ve-seli hvaležnosti ubogih zamorcev. Ti reveži so sicer črnega obraza in kože, a plemenitega, čutečega in hvaležnega srca.

Črni semeniščniki iz Asmare v Eritreji.

Drugi semeniščan od desne na levo, mlad Abesinec, uživa ustanovo, katero so spravili skupaj l. 1917. kat. Švicarski abstinentje.

Iz Vatikana.

»Afriški tisk«, to je tiskanje verskih in šolskih knjig v različnih afriških jezikih, je in ostane predmet, ki mu naša vrhovna voditeljica posvečuje svojo posebno skrb in pozornost. Saj misijonarji iz vseh pokrajin Afrike nujno prosijo za tiskanje knjig, za katere so z veliko skrbjo in mnogim trudom sestavili rokopise. Toda radi velikanskih stroškov, ki jih sedaj povzroča tiskanje in nabava potrebnega papirja, potrebuje to velevažno podjetje krepke in izdatne pomoči katoličanov. Naša vrhovna voditeljica je pred kratkim po kardinalu-državnem tajniku izročila sv. Očetu brošuro, v kateri natančneje opisuje načrt in namen tega podjetja. Prejela je nato sledeče pismo, ki naj prepotrebni Zvezi afriškega tiska pridobi novih prijateljev in dobrotnikov.

Vatikan, 26. januarja 1921.

Državno, tajništvo njega Svetosti.
Štev. 15.828.

Gospa grofica!

Vašo brošurico »Luč in vera«, ki ste mi jo blagovolili poslati, in ki obsega vse »Družbo afriškega tiska« zadevajoče točke, sem nemudoma predložil sv. Očetu. Njega

Svetost, katerega veliko zanimanje za to Vaše podjetje Vam je znano, je blagovolila sprejeti ta nov dokaz globoke vdanosti do afriških misijonov ter Vam in vsej Vaši družbi pošilja svoj apostolski blagoslov.

Obenem se iskreno zahvaljujem za meni določeni izvod te brošurice, kakor tudi za Vaše novoletno voščilo, katero vračam z enako srčnimi željami. Z zagotovilom najzvestejše vdanosti v Gospodu

P. kardinal Gasparri s. r.

Gospa grofica
Marija Ter. Ledóchowska
Via dell' Olmata 16, Rim.

Iz misijonov:

Apostolska prefektura Lindi.

Sledeče pismo, v katerem o. Dufoys poroča apostolskemu upravitelju o. Laane o stanju svojega misijona, je ta poslal naši vrhovni voditeljici. Pismo se v prevodu glasi:

Lituhi, 15. oktobra 1920.

Velečastiti gospod!

Dospel sem pred dvema tednoma semkaj. Potovanje iz Lindi v Lituhi je trajalo 24 dni. Ako pomislim, da bi moglo biti tudi slabejše, moram pač reči: »Hvala Bogu, bilo je dobro!« Slaba pešpota po rosni travi in večdnevno pomanjkanje vode nam je povzročilo največ težav. Toda ko smo dospeli v deželo rodu Wangoni, smo lahko in brž pozabili na vse napore! Nekdanja poročila, da so misijoni med tem ljudstvom nekaj čudovitega, nikakor niso pretirana. Daleč od morja se ljudje niso navzeli tujih »škodljivih« šeg in navad, temveč ohranili svojo prvotno preprostost.

Lituhi, ležeč skoro severno od jezera Nyassa, je oddaljen le nekaj ur. A koliko nasprotje med cvetočo, krasno naravo in pomilovanja vrednim stanjem misijonske postaje. Poslopja, skoro nad dve leti popolnoma zapuščena, so vsa v razvalinah. Naš »dom« je blizu razpada in tudi zidovje iz opeke je vsled dežja in vetra skoro razdežano. Streha je raztrgana, sobe brez oken in vrat. Zato smo ponoči prav tako izpostavljeni vetrovom in vsem vremenskim neizvedam, kakor podnevi pekočim solnčnim žarkom, ker ni nobene ute ali kakega drugega senčnatega prostora. Okrog nas kar mrgoli podgan, ki požro vse, kar ni dobro zavarovano. Lahko si predstavljate,

kak dirindaj povzročajo, ko se stemni. Enako neprijetni gostje so bele mravlje, ki tudi razjedo vse, kar ni iz železa. Zato smo morali vse naše zaloge, orodje, obleko itd. obesiti v sobah na kole, ki smo jih pritrdili z železno žico. Ni še minulo deset dni, kar sem dal svojo sobico na novo pobeliti; a že ni več sledu o tem, ker velikanske množice mravelj so vso steno zopet razorale.

Toda pustimo, kar se tiče nas samih. Kar me najbolj teži, je žalostno stanje naše cerkvice, ako to razpadlo zidovje, v katerem opravljamo najsvetejšo daritev, sploh smemo tako imenovati. Dolga je šest metrov, štiri metre široka in dva in pol metra visoka. Svetloba prihaja v njo skozi 20 cm široke in 30 cm visoke odprtine. A tudi prepih je tak, da nam ugasnejo sveče na oltarju. Na oltarju, revni mizici, ki smo jo zavrženo slučajno našli v nekem grmovju, ne smemo po opravljeni službi božji ničesar pustiti. Kajti bele mravlje se celo med sv. mašo lotijo oltarnega perila, ako strežniki niso dovolj pazljivi. Ta koča je oddaljena kakih 200 metrov od našega stanovanja. In ker nima vrat, spi radi varnosti v nji nekaj večjih dečkov. Kljub revščini, ki vlada v nji, ima naša cerkvice vendar posebno vrednost. Je namreč jasna priča žive vere naših kristjanov, ki so si jo postavili popolnoma iz lastnega nagiba in iz vdanosti do sv. vere; in to ob času vojske, ko so bili njih misijonarji pregnani in so oni sami morali na vse strani opravljati tlako. Zatrjevali so nam, da niso mogli pogrešati cerkve in molitve. In ker ni bilo več prejšnje cerkve, so si postavili novo, kakor so pač vedeli in znali. Zgled teh ljudi je, kolikor meni znano, edini te vrste, ki nima podobnega daleč naokrog. Kako srečno bi se čutilo to ljudstvo, s kolikim veseljem nam pomagalo, ako bi nam s pomočjo milodarov bilo mogoče postaviti kapelico, ki bi bila vredna svojega imena.

Razen teh dveh stavb ni nobenega drugega poslopja; ne šole, niti kakega prostora za krščanski nauk ali kaj drugega. In vendar bi nekaj morali imeti, ako hočemo ljudstvo poučevati in krščeovati. Toda kako in s čim se lotiti zidanja? Od naših kristjanov nikakor ne moremo zahtevati, da bi delali zastonj. Radi velike oddaljenosti od obrežja ni v celi pokrajini nikake službe nosačev ali kaj podobnega, torej tudi nikakega zaslužka. Blago za obleko pa se je silno podražilo in naši ljudje so dobesedno že skoro popolnoma goli, tako da danes ne vemo, kako naj jih učimo spodobnosti in sramežljivosti, ko revežem primanjkuje najpotrebnejše obleke. Zato jim moramo delo plačevati, da jim tako omogočimo, da si nabavijo blaga za obleko.

Naj omenim še nekaj o naši krščanski občini posebej. Rekel sem že, da sem našel pravo čudo; in to ponavljam, ako mi morda ne verjamete. Naši kristjani so v resnici zelo goreči. Ako gre za prejem sv. zakramentov, se ne zmenijo za največjo daljavo. Skupne družinske molitve in sv. rožni venec so pri njih v visoki časti. In to je tem bolj občudovanja vredno, ker so bili vsled vojske popolnoma zapuščeni. Večkrat so v poskušnjah in v preganjanju javno pričali svojo vero; sedaj jim ljubi Bog obilno plačuje njih zvestobo. Verski duh in pobožnost teh novokrščencev, kakor njih gorečnost, da pridobijo tudi druge za sv. vero, je globoko vplivala na ondi živeče pogane in protestante. Katehumeni prihajajo v velikem številu in prosijo za pouk v katoliški veri; med njimi tudi mnogo protestantov, v nemalo jezo njihovih učiteljev, ki si na vse načine prizadevajo, da bi odvrnili svoje vernike od tega koraka. Grozijo jim celo z ječo, ako premene svojo vero. Zamorci pa se jim smejiijo in se ne dajo zbegati. Zdaj hočejo ti krivi učitelji porabiti zvijačo. Zahtevajo namreč, naj določimo meje katoliškega in protestantskega delokroga. Toda tudi tukaj jim ne bomo nikakor popustili. Dalje skušajo z darili in grožnjami pridobiti glavarje na svojo stran. Tega orožja sicer mi ne moremo rabiti, vendar čutimo, da je Bog z nami in vidimo že naprej, da so njih naporji zastonj.

Dosedaj smo ustanovili že 22 podružnic, ki obetajo najlepše sadove. Pomagati bi morali katehistom, ki so brez vseh sredstev. A kaj, ko sami nimamo niti papirja za vodstvo imenikov, tako na glavni postaji kakor v teh šolskih kapelah. Takoj ko bo naše delovanje urejeno, bomo imeli dovolj krstov; kajti vse ljudstvo je pridobljeno. Še pred koncem leta se bo število naših vernikov pomnožilo najmanj za 1000 duš, ako bomo le mogli zadostiti vsem potrebam. Eden duhovnikov mora namreč neprestano obiskovati podružnice, da nadzoruje pouk in pripravo na sv. krst; drugi misijonar oskrbuje glavno postajo. Pa kakšno veselje je pridigovati tem ukaželnim zamorcem, ki ubogajo tako radi. Ti črni kristjani bi storili za svojo sv. vero vse, kar bi zahtevali od njih. Žalibog so, kakor sem že omenil, zelo revni in bedni.

Končno bi vam še rad poročal o neki drugi poskušnji. Kake tri tedne sem razsajajo tukaj osepnice, ki so napadle že skoró dve tretjini prebivalstva. Toda preobilica dela, katero našim kristjanom in katehumenom nalaga skrb za bolnike, nikakor ne ovira njih gorečnosti. In res se redkokdaj zgodi, da bi kateri bolnik umrl brez sv. krsta.

Ker vam bo, velečastiti gospod, menda pač skoro nemo-goče, poslati več duhovnikov, zato prosimo vsaj za pomožna sredstva, da moremo pospeševati in podpirati ta za nas tako tolažilna spreobrnjenja. Rodu Wangoni je prišel čas milosti in smelo upam trditi, da bo Bog onim velikodušnim dobrotnikom, ki nam bodo tukaj v Lituhi pomagali s svojo miloščino, že v tem življenju stotero povrnil.

Apostolski vikarijat Eritreja.

Preč. o. Angelik de Nove, o. Cap., predstojnik misijona Cheren, piše dne 28. septembra 1920 naši vrhovni voditeljici:

Skrajna beda, v kateri se nahaja toliko nam izročenihi sirot, me sili, da Vas, blaga gospa grofica, in druga velikodušna srca prosim pomoči. Vsled lakote, ki je vladala med našim ljudstvom v Eritreji in zlasti v Cherenu, so izčrpana vsa pomožna sredstva, ker smo jih porabili za uboge stradajoče, ki so umirali od lakote. Ginjeni sočutja smo odprli našo hišo velikemu številu majhnih sirot in zapuščenih otročičev, shujšanih in brez moči, ki niso imeli nikogar, ki bi skrbel zanje. Zaupajoč na božjo previdnost smo sprejeli več otrok, kot so nam dovoljevali naši prostori in dohodki; kajti sila in krščanska ljubezen ne poznata meje. Kljub vsej skrbni postrežbi je več teh malčkov umrlo; drugi pa so ostali bolehní in slabotni.

Le-tošnja žetev obeta biti dobra; upamo torej v boljšo bodočnost. Tudi reveži so si nekoliko opomogli, ker jim dobra srca na deželi tu in tam vendarle podare kako prgišče žita. A ostanejo še starčki in bolniki, ki nimajo več moči, da bi beračili. Le-ti so naši vsakdanji gostje. Morda dobimo v do-glednem času pomoč zanje od njihovih lastnih rojakov.

Toda s čim naj preživimo naše uboge sirote? Misijon nima svojega polja in si tudi ne more nobenega pridobiti; kupiti moramo torej vse, kar potrebujemo. Razen sirot imamo v Cherenu tudi semenišče z 35 gojenci. V kočah okrog misijona bivajo starčki, slepi, hromi ter ubogi zapuščenci. Vsi ti pričakujejo od nas pomoči. Na ta način imamo vsak dan skrbeti približno za 100 oseb. K sreči Vaša blagodušnost potom ustanov vzdržuje nekatere naše semeniščnike. A kako preživeti ostale?

Naš apostolski vikar, premil. gospod škof Carrara, ki nas je pred kratkim obiskal, je radi prihodnosti našega misijona v velikih skrbéh. Boji se, da bomo zabredli v veliko stisko ter morali zelo omejiti število naših varovancev. Toda koga naj odslovimo? Naše semeniščnike, kljub pomanjkanju duhov-

nikov? Ali naše sirote? Naj one duše, ki imajo še iskrico ljubezni do bližnjega v sebi, odgovore na ta vprašanja!

Izmed 50 naših sirot jih je 12, starih komaj šest let in še manj, za katere se ne zmeni nihče. 18 jih nima več očeta in matere in 17 je takih, ki so jih zavrgli lastni starši. Nekatere bi sicer morda sprejeli njih sorodniki, a bojimo se, da zgube ondi vero in nedolžnost. Nekaj deklet bi lahko stopilo tudi v službo, toda tudi njim preti ista nevarnost. Kako srečni so pač oni otroci, katere ste blaga gospa grofica poklicali v Rim, kjer se bodo vzgojevali pod Vašim nadzorstvom. Mi bi bili sicer primorani jih odsloviti in izročiti vsem nevarnostim duše in telesa. Toda, ako kmalu ne dobimo pomoči, bo nekatere njih bivših tovarišic pač zadela ta žalostna usoda. Zato sem jim nedavno rekel: »Otroci, ako vam je draga vaša sveta vera, ako hočete ohraniti dragoceni zaklad krstne nedolžnosti, ki ga nosite v zdrobljivih posodah, prosite božjo previdnost, naj vam pomaga. Kruh, ki vam ga bo ljubi Bog dal po blagih dobrotnikih, naj ne ohrani samo vašega telesa, temveč obvaruje tudi vaše duše večne smrti. Zato, molite, molite!«

V smrtnem strahu za svoje drage ovčice Vas, gospa grofica, rotim, blagovolite objaviti te vrstice v Vašem »Odmevu«. In dal Bog, da najde ta klic za pomoč odmev v velikodušnih srcih. Oprostite mojo smelost. Toda vsakdo bo umel moj strah in mojo boleost v tem odločilnem trenutku, ko se mi je bati, da bom primoran to trumę nesrečnežev postaviti na cesto ter prepustiti te Gospodu tako drage duše pogubi.

P r i p o m b a u r e d . : Tri zamorske deklice iz Abesinije, katere omenja zgoraj misijonar, so že nad eno leto v naši glavni hiši v Rimu. Dasi so še mlade, se vadijo in pripravljajo za svoj bodoči poklic »Pomožnih misijonark«, če jim ljubi Bog podeli to veliko milost. So pridne, ubogljive in zelo rade delajo.

Kratka misijonska poročila.

O. Biehler iz družbe Jezusove, misijonar v Rodeziji, piše dne 22. septembra 1920 iz Empandeni: Ker imam razen dela na glavni postaji čisto sam oskrbovati še štiri okrožja in ravno toliko šol, mojih prošenj pač ne bo nikdar konec. In ker nimam nikogar, ki bi mi pomagal, moram dan za dnem skozi celo leto

opravljati vsakovrstna ročna dela. Tako sedaj že cel mesec popravljam šolsko streho v Umkaji; v Malotshana sem popravil studenec in v deževni dobi sem moral obelati naša polja. V Selima kopljem studenec ter popravljam okna in duri. In vse to v šestdesetem letu svoje starosti, od katerih sem nad 35 let pre-

živel v Afriki. Oslabel sem tako, da se ne morem več dvigniti na konja in sem si moral za svoja tedenska misijonska potovanja za drag denar nabaviti majhen voziček. Cene se še vedno dvigajo, a milodari postajajo vedno redkejši. Zato ni drugega izhoda, kot da se z delom svojih rok in v potu svojega obraza trudim za svoj vsakdanji kruh, a na škodo duhovnemu delovanju. Tak je sedanji položaj. Iskreno Vas prosim, ne sprejmite tega kot kako očitanje. Saj storite, kar je v Vaših močeh, da bi olajšali našo bedo in trpljenje.

Sestra Pavla iz družbe oblatinj sv. Frančiška Saleškega piše 18. septembra 1920 iz Hairachabis-a: »Trpimo pod pritiskom razmer. Pomanjkanje duhovnikov je pač najtežja poskušnja. Od vseh strani prihajajo prošnje za ustanovitev novih misijonskih postaj. A manjka duhovnikov in denarnih sredstev. O, kako bridko je, odklanjati take prošnje ali prosilce tolažiti z negotovimi obljubami. Protestanti so nam vedno za petami, ako nas celo ne prihitijo, in delujejo neumorno z dobrim in številnim misijonskim osebjem, ki tvori neko obrambo proti katoličanstvu in ki ima nalogo, da prehodi vso deželo in dela zanje propagando. — Stavba sirotišnice je še vedno le v načrtu, kojega uresničenje smo primorani vedno odlašati na poznejše čase. To poslopje bi bila zibel za naše krščanske družinske očete, vnete katehiste in čiste, pobožne matere. Ta načrt je

eden najbolj važnih in zato tako zelo pri srcu našemu vnetemu apostolskemu prefektu. V misijonu vzgojeni otroci se odlikujejo po svoji nedolžnosti in pobožnosti; a so vsi v starosti, da bi si ustanovili lastno ognjišče. Naša sedanja hiša je sicer precej prostorna, a ni razdeljena v ta namen; prezidavati pa se ne izplača. Zato hočemo postaviti novo poslopje. Ograditi mislimo tudi nekoliko zemlje, ki jo bodo naši otroci sami obdelovali, da si tako zaslužijo vsakdanji kruh. Nabaviti bo treba raznega orodja, kopati studence in nakupiti raznega semena.

Škof Perlo piše dne 29. maja 1920 iz Nyerija (Kenija). Sedaj, po končani vojski, ko je minila tudi strašna lakota in nalezljiva »španska influenza«, smo začeli tudi z misijonskim delovanjem kakor po navadi. Ne upam si trditi, da napredujemo kot nekdanj; kajti sami veste, kako zelo se dvigajo cene blagu, živilom, stanovanjem, obleki za misijonarje in njih gojence, koliko stane sedaj zidanje, koliki so izdatki za službo božjo in strežbo bolnikov. Razen tega pa dolga in draga prevoznina, tako da res ne vem, kako mi bo mogoče nadaljevati naša številna misijonska podjetja, od katerih je največ odvisno razširjanje sv. vere med tem ljudstvom. Zato oprostite, gospa grofica, da se v tolikih svojih potrebah obračam do Vas, priporočaje Vam in Vaši dobrotljivosti zlasti vzdrževanje semeniščnikov in katehistov.

Iz požrtvovalnega življenja misijonarjev. Ustanovitev misijona.

Ako hoče kdo v Evropi postaviti novo poslopje, poišče si najprej spretnega stavbenika ter nakupi opeke in nabavi drugega k stavbi potrebnega gradiva. Nato mu

zidarji in tesarji postavijo poslopje in spretni rokodelci napravijo potrebna okna, vrata in notranjo opravo. Vse drugače je v Afriki. Tam ni opekarn, ne rokodelcev. Misionarji morajo izvršiti vse sami in če hočejo, da jim zamorci pomagajo, jih morajo prej izučiti. Zato je ustanovitev misijona spojena z velikimi težkočami ter zahteva mnogo naporov in nepopisnih žrtev od strani misijonarjev. Iz pisma nekega misijonarja »Očetov Sv. Duha« vrhovni voditeljici Klaverjeve družbe povzemamo opis take ustanovitve:

»Da odgovorim na Vaše pismo, ki sem ga včeraj prejel, Vam hočem danes opisati sliko misijonarja ob času ustanovitve misijona in težke poskušnje, ko hudobni duh napne vse moči, da bi božjim poslancem onemogočil naselitev. Bog pripušča te poskušnje, da stavi misijonar vse svoje zaupanje le na njega, kateri vse vzdržuje in brez katerega ni mogoče ničesar storiti...

Po dokončanih predpripravah smo se podali na vrh gore, da si nasekamo potrebnega lesa za stavbo. Vsak naš misijonar opravlja ves teden to delo z zamorskimi dečki. V soboto se podamo nato vsi v dolino, da skupno praznujemo nedeljo. Ker nimamo prenosnega oltarja, smo namreč prisiljeni biti ves teden brez sv. maše. V teh gozdih vlada neprestano vse leto gosta megla; le vrhove dreves obsvetljuje solnce. Noč prebijemo vsi otrpli od mraza v šatorih. Banane in krompir, naša vsakdanja hrana, ne grejeta želodca. Zato treba pregibati svoje ude, žagati in učiti dečke in tako človek polagoma preмага otpornost. Kako srečne se torej čutimo, ko ob povratku zopet zagledamo našo borno kočico in kapelico.

Ko smo pripravili potrební les, je bilo treba misliti na stavbeno kamenje, in šele sedaj se je pričelo najtežje delo. Šlo je za to, da na jugu Kilimandžara, dva dni hoda od misijona, nažgemo in pripravimo potrebno apno. Za to potrebno orodje smo morali na dveh vozech tjekaj peljati. Pri tem smo morali čez reke, ki so nam ovirale pot, napraviti mostove in na nekem kraju smo morali celo prebresti vodo, čeravno smo ravno ondi malo prej videli blizu štiri metre dolgega krokodila. Nato smo priredili kamnolome za pridobivanje trdega kamna. In vsa ta dela je vršiti pod pekočim afriškim solncem. Toda glavna nevarnost tiči drugod. Misionarji kakor dečki se niti pri delu ne ločimo od svojega orožja. Kajti povsod se lahko srečaš z nosorogom ali z neko kačo klobučarko, ki je dolga tri in

pol metra in katera se pri napadu postavi skoro meter visoko pokoncu. V bližini rek preže na ljudi in živali krokodili. Največja nevarnost nam preti ponoči.

S koliko pobožnostjo pa tudi opravljamo vsako jutro in vsak večer svoje molitve pod mogočnim drevesnim velikanom. V jutru se zahvaljujemo ljubemu Bogu, da nas je ohranil pri življenju in na večer ga prosimo varstva zoper nočne pošasti. — Ko človek tako na večer kleči pred svojo borno posteljo, s puško v roki, sredi nepregledne planjave, kjer lahko prehodiš cele dneve, preden najdeš človeško bivališče, koder se le cebre in antilope kličejo s svojimi otožnimi glasovi, ali kjer hijena naznanja obisk kralja puščave, mogočnega leva, tedaj pač ni težko obuditi kesanja in misliti dalje kot po navadi ter se spominjati vseh svojih ljubih in dragih, zlasti onih, ki v Evropi molijo za misijonarje.

Vrnivši se iz apnenice v Aruši k naši misijonski postaji, smo našli tamkaj vse uničeno od kobilic in naša mala čreda ovac se je radi kužne bolezni zelo zmanjšala; tudi naše race so poginile druga za drugo in kuretnino nam zasledujejo neprestano roparske ptice. Tudi naši osli, dar vojaškega oddelka v Moschi, so zboleli, preden smo spravili vse apno domov. Tem nadlogam so se pridružile še bolezni med nami misijonarji in našimi otroki in veliko težav nam povzroča tudi kralj z imenom Sina. Stavbe napredujejo le počasi, medtem ko naglo ginejo naše zaloge.

Kljub temu vstajamo ponoči k svojim običajnim pobožnim vajam in opravljamo daritev sv. maše; na vse zgodaj smo že zopet pri svojem delu. Vendar med tolikimi opravili ne pozabimo glavnega našega namena, da učimo krščanski nauk in pomagamo bolnikom, kolikor nam dovoljujejo naša skromna sredstva...

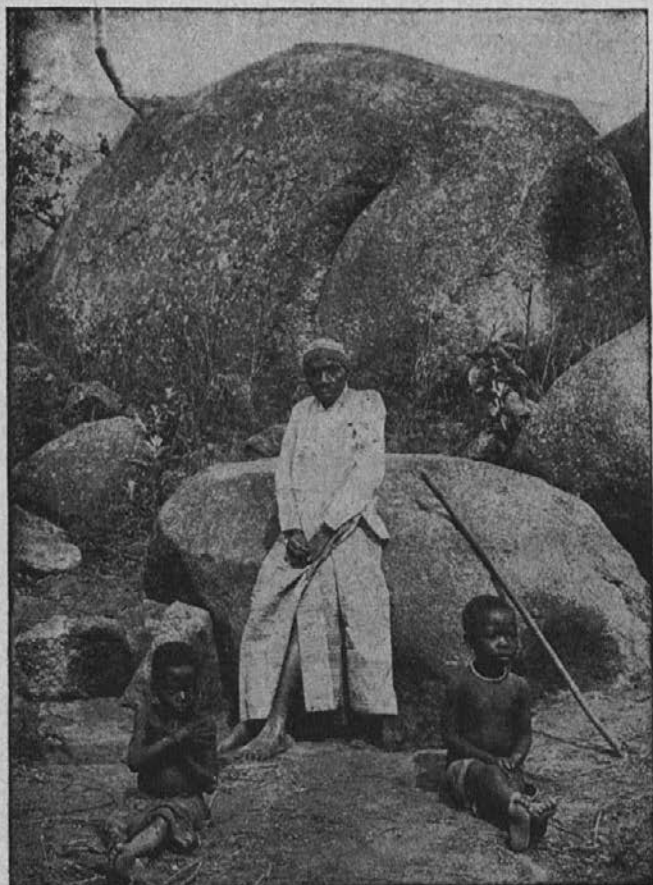
V svojem prihodnjem pismu, upam, da Vam bom mogel poročati kaj bolj tolažljivega. Vaša in Vaših tovarišev molitev nam pomaga v naših bridkosti. Tudi mi molimo s svojimi krščanskimi in poganskimi otroki za Vas, kakor tudi za Vaše sotrudnice in vse Vaše svete naprave!»

Dušna premija! V namen naših naročnikov in dobrotnikov darujejo afriški misijonski škofoje in misijonarji letno 500 svetih maš.

Sivolasi katehumen.

O. Pedrano, afrikanski misijonar v Gulu (Bah-el-Ghazal), poroča:

Imeli smo skušnje za katehumene, med katerimi se je nahajal tudi neki dober, pošten starček. A revež na dana vpra-

Osemdesetletni spreobrnjenec s svojimi vnuki.

šanja ni znal tako gladko odgovoriti, kakor njegovi mlajši sovrstniki, ker mu je menda strah in razburjenje vzelo pogum in zatemnilo spomin. Bil je vsled tega vedno bolj zmeden, tako da

mu je mrzel pot stopil na čelo in so mu obilne solze lile iz oči. Smilil se nam je tem bolj, ker je bil že zelo star in se je vse štiri mesece neposredne priprave prav pridno učil. Da ga potolažimo, mu obljubimo, da ga drugi dan še enkrat pokličemo k skušnji. Do tega sicer ni prišlo, vendar smo vsi predlagali, naj se mu kljub temu dovoli sv. krst. Sedaj bi morali videti njegovo veselje! V svoji brezmejni sreči nam je pripovedoval, da je celo preteklo noč prebil kleče v molitvi ter prosil tudi svojo ženo, ki je tudi katehumena, naj čuje z njim in moli, da bi prestal izkušnjo.

Nič ni dragocenejšega na svetu kot čas in nič mnogi ne obrajtajo tako malo, nič ne zapravljajo bolj lahkomišelnost kot čas. Dnevi zveličanja hite mimo nas, a nikdo se ne zmeni zanje. Trenutki minejo in se ne vrnejo več in nihče ne žaluje za njimi. Čas beži neprestano in neumnež ne čuti, kaj je izgubil.

(Po sv. Bernardu.)

Afriška sužnost in nje grozota.

Odlomki iz spisov misijonarjev.

(Dalje.)

Akoravno v Evropi radi govorijo in verjamejo, da sužnosti v Gabunu nič več ni, je to vendar popolnoma napačno in dosedaj se ni nič, ali skoro nič storilo, da bi jo odpravili. Čeprav se zdi, da vlada nič ne vidi ali skoro nič ne vidi, poznam vendar vasi ali boljše naselbine domačinov, kjer mrgoli sužnjev. Več vrst je teh nesrečnežev. Nekateri, prodani od domačih in odpeljani daleč proč od domovine, se pečajo z obdelovanjem polja. Drugi, oropani in prodani že v zgodnji mladosti, oskrbujejo isto delo ali še sramotnejše službe. Eni kakor drugi so ponižani do živali. Samo toliko se gleda nanje, kolikor so zmožni za delo in da služijo strastem svojih gospodarjev. Radi tega gledajo na to, da uničijo vse, kar ima človek plemenitega na sebi, da zamore njih нравno čustvo. In v resnici narede iz njih manj vredne stvari in ne pretiravamo, če trdimo, da jih ponižajo pod žival. Suženj naj bo samo orodje in nič več.

To mi je pripovedoval neki odkritosrčen zamorec. Iz tega spoznamo jasno in zanesljivo, v kakem položaju žive sužnji pri plemenu Gabus.

P. Dubrouillet, apostolski misijonar.

Črni katehisti ob Kongu.

Po o. Mortier, družbe očetov sv. Duha.

Radi velikega števila naših črnih katehistov, ki so nastavljeni po raznih vaseh, smo mogli pomnožiti naše katehumenate in ustanoviti nekaka učiteljišča za vzgojo učiteljev za naše ljudske šole. Naš sv. Benediktu posvečeni misijon v Hemptinne n. pr. šteje okrog 15.000 učencev v 318 vaseh. V enem teh katehumenatov ni nič manj kot 819 učencev. Neki drug katehist je imel že 250 učencev, še preden je prišel misijonar v dotično vas. Večina zamorskih glavarjev prosi za katehiste ter pošilja svoje sinove h krščanskemu nauku. Naše črnce zelo zanima zlasti čitanje, pisanje in navadno, preprosto računstvo, kakor jih uče v ljudskih šolah.

Naši učenci, 9190 po številu, ne živijo vsi na naše stroške. Veliko jih prihaja vsak dan po dve milj daleč k pouku in se nato zopet popoldne vračajo domov; drugi hodijo k znanim družinam v vas na hranjo. Popolnoma z vsem oskrbuje misijon le kakih 1777 učencev, ki pa s poljskim delom, ki ga opravljajo v prostih urah, nekoliko prispevajo k stroškom za njih vzdrževanje.

Večji učenci, ki imajo veselje, se pozneje izuče kakega rokodelstva, ki jim zagotovi ne le, kar potrebujejo za življenje, temveč si lahko od zaslužka celo nekoliko prihranijo ter si pozneje s tem ustanove v bližini misijona domače ognjišče. Tudi kot družinski očetje ostanejo zvesti misijonu in so vsak čas pripravljeni, sodelovati za njegovo blaginjo in procvit. Dvoje naših tiskarn, v katerih so zaposleni naši gojenci, nas oskrbuje s potrebnimi učnimi knjigami.

Ti naši tako dobro urejeni katehumenati so nam dali že lepo število katehistov. Misijon sv. Benedikta v Hemptinne, ki je leta 1913. imel le 14 katehistov, ima sedaj 307 vzornih črnih učiteljev. Njihovo in njih družine vzdrževanje, potovalni stroški in naselbine so za misijonsko blaginjo veliko breme. Toda, hvala Bogu, krščanska ljubezen najde vedno nova sredstva, s katerimi podpira to zelovažno napravo.

Besede papeža Leona XIII.

Naj bi vsi (misijonarji) življenje in delovanje Petra Klaverja, kateremu smo pred kratkim pripoznali svetniško krono (l. 1888., torej pred 33 leti), imeli liki ogledalo vedno pred očmi. Ozirajo naj se nanj, ki se je 40 let neprestano, v skrajni stannovitnosti posvetil tem najbolj usmiljenja vrednim trumam ubogih črncev in katerega Mi po vsej pravici slavimo kot njihovega apostola. Saj se je sam imenoval njih sužnja za vedno in se popolnoma žrtvoval za nje. Onim, ki slede stopinjam ljubezni in potrpežljivosti ter ga skušajo posnemati, so v resnici vredni blagovestniki, delivci tolažbe, oznanjevalci miru; oni so, ki pustinje in divje krajine z božjo pomočjo spreminjajo v ljubko cve-toča središča vere in omike.

Leon XIII.

Črni častilci Marijini.

Poroča škof Streicher.

V našem misijonu imamo vedno kakih 1500 katehumenov, ki se pripravljajo na sv. krst. Zastopani so med njimi vsi stannovi in vse starosti; glavarji in delavci, otroci in starčki, mladenci in deklice, možje in žene. Navdušeno češčenje, s katerim se ta truma klanja nebeški Kraljici, se ne da popisati. Vsak dan po pouku hite pred kapelico luške Matere božje, ki so jo misijonarji postavili nedaleč od misijonske postaje na prijaznem griču. Eni teko na vso moč, da bi prej pozdravili svojo Gospo, drugi gredo počasi v gručah, v zboru moleč in pojoč pesmi, katerih so se naučili v šoli. Dospevši na vrh, molijo očenaš in češčenomarijo; nato pa začno priporočati Materi božji svoje zadeve. Neštetokrat jih ponavljajo v vseh mogočih glasovih in kličejo glasno proti nebu, kar bi evropejskim ušesom morda ne prijalo posebno; a Mariji so te prošnje prijetna godba, katerim se njeno materino srce ne more ustavljati.

Kako zamorci cenijo sv. rožni venec.

Škof Auneau iz družbe očetov iz Montforta, apostolski vikar v Shiré, v Afriki, piše o tem novembra meseca minolega leta Klaverjevi družbi: »Že dolgo nam primanjkuje rožnih vencev in radi vojske nam tudi ni bilo mogoče nobenih dobiti. Naši ljubi črnci jih močno pogrešajo. Saj tako zelo cenijo svoj rožni venec in so ponosni, če ga morejo nositi krog vratu. Kako srečne se čutijo, ko pre-

birajo njegove jagode, pošiljajoč eno češčenamarijo za drugo svoji nebeški Gospe in Kraljici! Rožnivenec je sicer za vsakogar izvrstna molitev, prav posebno pa za nevedne in preproste in zato zlasti kaj pripraven za naše zamorce, ki stavijo nanj veliko zaupanje. — Nekega dne pride mlad kristjan iz zelo oddaljene vasi v naš misijon, da se udeleži blagoslova z Najsvetejšim. Proti večeru ga vpraša misijonar: »Prijatelj, ne odlašaš li preveč svojega odhoda? Ne vidiš li, da se že mrači? Kaj pa, če se srečaš z levom, leopardom ali hijeno? Može imajo svoje sulice, da se z njimi branijo; ti pa nimaš nobene in je tudi še ne znaš sukati.« — »Nič ne škodi, moj oče,« odvrne dečko poln zaupanja; »molil bom svoj rožni venec in tedaj se nimam ničesar bati.« Toliko otroškega zaupanja do Marije ona tudi ne pusti brez plačila.

Misij. delovanje marijan. dijaških kongregacij.

Kakor je dolžnost zvestih podložnikov, da razširjajo kraljestvo svoje kraljice, tako imajo tudi družabniki Marijini posebno dolžnost, da razširjajo kraljestvo njenega božjega Sina po vsem svetu. Zato naj bi si udje marijanskih kongregacij, ti posebni ljubljenci nebeške kraljice, na poseben način prizadevali, misijonarje, te vojščake Gospodove, vsestransko podpirati, kar se v dijaških misijonskih kongregacijah najlažje doseže z ustanovitvijo misijonskih odsekov. Kajti na ta način se pospešuje vnema družbenikov za sveto misijonsko stvar ter se jim nudi prilika, da na lahek način podpirajo misijone.

Tak misijonski odsek si je ustanovila leta 1919/20 neka dijaška marijanska kongregacija v Briksenu na Tirolskem. Ta se je že prvo leto krasno razvil. Imel je 64 udov, ki so bili razdeljeni v devet skupin. Odseku je načeloval predsednik in vsaki skupini pospeševatelj. Predsednik in pospeševatelj prve skupine sta tvorila vodstvo odseka in drugi pospeševalji-svetovalci odsekov odbor. Dolžnost vsakega pospeševalca je, da širi v določenem delokrogu misijonske časopise in zbira mesečne prispevke. Vršilo se je šest velikih zborovanj, pri katerih so obravnavali o raznih misijonskih pokrajinah v Afriki. — Ob koncu šolskega leta je odsek razpolagal s skladom 140 lir; en del je poslal Klaverjevi družbi, drugi del pa neki drugi misijonski družbi. — Razen tega so udje pridno zbirali zlasti staniol in obrabljene pisemske znamke — Zelo bi bilo želeli, da bi tudi

druge dijaške marijanske kongregacije ustanovile podobne misijonske odseke, kjer bi člani-dijaki imeli priliko, udeleževati se misijonskega delovanja in bi tudi poznejša leta ostali prijatelji in pospeševalji misijonske misli.

„Kaj pomaga človeku, ako ves svet pridobi, na svoji duši pa škodo trpi!“

Te besede sv. pisma, katere je sv. Ignacij ne-
prestano ponavljal sv. Frančišku Ksaveriju, so
nagnile tega učenega moža, da je stopil v družbo Jezusovo
ter postal eden najvzvišenejših vzorov vseh misijonarjev.
Premišljevanje teh besed in blesteč vzgled navedenega
svetnika naj bi bilo tudi v današnjih dneh plodonosno
seme za bodoče apostolske poklice. Tudi dekletom, kr-
ščanskim devicam, velja ta opomin. Družba sv. Pe-
tra Klaverja nudi vsakemu spolu, starosti in stanu
priložnost, da sodelujejo pri krasnem misijonskem delu, in
onim mladenkam, ki se žele popolnoma posvetiti službi
božji in misijonov, nudi posebno priložnost zato v svojem
zavodu. Kdor želi o tem natančnejša pojasnila, naj se
zaupno obrne na misijonsko centralo Klaverjeve družbe
v Rim, via dell' Olmata 16, ali na Klaverjevo družbo v
Ljubljani, Miklošičeva cesta 3.

Kronika Družbe sv. Petra Klaverja.

Rim, 9. januarja. Obiskal nas je premil. gospod škof Mac
Sherry, apostolski vikar Vzhodnega rta v Južni Afriki. Po dva-
najstih letih je sedaj prvič zopet prišel v večno mesto. Jako ga je
oveselila novica, da smo v St. Louis (Severna Amerika) otvorili po-
družnico; ondotni nadškof je namreč osebni prijatelj škofa Mac
Sherryja. — 13. januarja. Obisk premil. g. škofa Fortineau,
apostolskega vikarja v Diego Suárez na Madagaskarju. Visoki gost
se je iskreno zahvaljeval zlasti za podporo, ki smo jo poslali med
vojsko njegovim misijonom. Veselila ga je vest, da je družba sprejela
v tisk nedeljske evangelije in berila v malgaškem jeziku. — 14. ja-
nuarja. Naša vrhovna voditeljica je bila danes sprejeta pri svetem
Očetu v zasebni avdijenci z eno svojih generalnih asistentinj in šti-
rimi zamorskimi deklicami, ki se v osrednji hiši Klaverjeve družbe
vzgojujejo za pomožne misijonarke. Gospa grofica se je zahvalila za
večkratno odobrenje ustav (pravil) naše družbe, ki so zasnovane v
duhu novega cerkvenega prava. Poročala je tudi o napredku podjetja
»afriškega tiska«. Na dano znamenje sv. Očeta so vstopile za-

morske deklice in sv. Oče se je z njimi nekaj časa práv po očetovsko pogovarjal ter naposled obdaroval s sv. rožnimi venci. — 15. januarja. Danes je gospo grofico obiskal premil. g. škof Le Roy, vrhovni predstojnik očetov Sv. Duha, ter ji med drugim iskreno čestital k ustanovitvi »Zveze afriškega tiska«. V znak svoje naklonjenosti je tudi sam pristopil kot ustanovni ud. — 18. januarja. Ko je naša vrhovna voditeljica hotela danes obiskati njega eminenco kardinala Comasseija, dobi nepričakovano žalostno poročilo, da je ta veliki prijatelj in dobrotnik naše družbe pred dvema urama, zadet od kapi, izdihnil svojo blago dušo. — Popoldne je gospa grofica bila v avdijenci pri njega eminenci kardinalu Van Rossum. — 5. februarja. Naša družba je za svojega umrlega dobrotnika kardinala Camasseija dala opraviti slovesne zadušnice v San Vito, ki sta se jih udeležila tudi brat in nečakinja visokega pokojnika. — 7. februarja. Obisk premil. gosp. škofa Karewicz iz Kovna na Litavskem, ki je prinesel darov za uboge misijone ter prosil raznih tiskovin za razširjanje. — 19. februarja. Obisk premil. gosp. nadškofa Szeptycki in njegovega brata redovnika. Visoki cerkveni knez je z velikim zanimanjem poslušal zgodovino ustanovitve naše Družbe ter zapisal v našo spominsko knjigo: »Deus benedicat magnum opus!« (Bog blagoslovi veliko podjetje!) — 25. februarja. Premilostljivi g. opat-primas Stolzingen, O. S. B., in opat Teodor Nève iz St. André-lez-Bruges, ki ima pod svojo oblastjo vikariat Katanga v Afriki, je počastil našo vrhovno voditeljico s svojim obiskom. Visoka gosta sta si ogledala med drugim tudi našo kapelo, tiskarno in muzej. Veselila sta se idealnega namena naše Družbe ter ji priporočala svoje misijonske pokrajine v Afriki. Pripovedovala sta, da je neizmerna misijonska pokrajina belgijskega Kongo sedaj razdeljena v 16 misijonskih okrožij, v katerih delujejo skoro vsi redovi. — Dalje sta nas danes obiskala premilost. gosp. kanonik Allamano, vrhovni predstojnik misijonarjev »Consolatincev« in kanonik Camizassa. Prvi je poročal o blagonsnem napredku njegove misijonske družbe, ki je zadnja leta poslala 12 svojih misijonarjev v Afriko, kjer deluje že mnogo njihovih misijonarjev in 40 misijonskih sester. Imenovani družbi so izročeni: apostolska prefektura Kaffa, apostolski vikariat Kenya in misijon Iringo v Vzhodnji Afriki.

Rim, 29. julija. O. Saleziji iz Družbe misijonarjev Naše ljube Gospe Tolažnice, je danes v spremstvu svojega upravitelja obiskal našo vrhovno voditeljico in ji poročal o svojem misijonu v Keniji. Našim cenjenim čitateljem je znan po svojih mičnih povestih, pismih in člankih, katere je »Odmev« večkrat prinašal. Misijon v Keniji obeta najlepše sadove; zato ga toplo priporočamo velikodušnosti blagih dobrotnikov. In to tembolj, ker razširjevalci krivih ver, ki razpolagajo z bogatimi denarnimi sredstvi, skušajo ondotne zamorce zase pridobiti. Tolažljiv znak napredovanja naše sv. vere je veliko nagnjenje ondotne mladine k deviškemu življenju. V semenišču se nahaja že lepo število gojencev in izmed mladih deklet se je okrog 40 odločilo posvetiti se Bogu. Velika ovira za razširjenje sv. evangelija pa je suženjsko ravnanje z ženo, ki jo starši že kot nežno dete prodajo kakemu bodočemu snubaču. Zato so prispevki za odkup deklet izvanredno dobrodošli.

Ponatis člankov iz »Odmeva iz Afrike« ni dovoljen, ponatis misijonskih pism in poročil te z natančnim podatkom virov.

Izdaja Klaverjeva družba v Rimu.

Odgovorni urednik: Dr. J. Jerše.
Natisnila Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

Ljubi prijatelji!

Če berete o misijonih in ubogih poganskih zamorcih, ki še ne poznajo ljubega Boga, se Vam morajo zares smiliti in radi bi jim pomagali. To storite lahko na razne načine. Topot Vam mi toplo priporočamo, da kupite in razširjate misijonski

Klaverjev koledar

1922

kateri se že sedaj lahko dobi. In čim prej in večje število ga naročite, tem bolj pomagata afriškim misijonom. Kdo ne bi rad na ta način obrisal pot s čela misijonarju in solzo z lic zapuščenega zamorčka? Pa tudi če bi tega ne hoteli, smete ga kupiti že zato, ker ima letos izvanredno lepe zamorske povesti in slike.

En komad stane 5 kron.

Še posebno se potrudite Vi naročniki »Odmeva« in člani Marijinih družb, da ima vsaka hiša v Vašem kraju en Klaverjev koledar. Prosimo, da nas razveselite s prav obilnimi naročili!

Kdor naroči 12 komadov skupaj, dobi en koledar povrhu.

Družba sv. Petra Klaverja
za afriške misijone

Ljubljana, Miklošičeva cesta 3.

Vsem ljubim prijateljem in bralcem obenem tudi naznajamo, da izide letos prvič »Misijonski koledarček za mladino«. Ker je sestavljen prav za otroke, ga čč. gg. katehetom in staršem toplo priporočamo. Vsled lepe vsebine in oblike bo gotovo našel mnogo odjemalcev in prosimo, da ga ne naročite prepozno.

VAŽNO!

Vse one naročnike, katerim smo poslali račun in ki naročnine za »Odmev« in »Zamorčka« za to leto še niso poslali, nujno prosimo, da čimprej store svojo dolžnost in ne oškodujejo ubogih misijonov, v katerih prospeh izhajajo naši listi. Ker smo priložili tej številki naše misijonske koledarčke, prosimo lepo, da obenem tudi te poravnate ter obnovite naročnino za l. 1922. V ta namen se poslužite priložene položnice. Naročnike

laškega okrožja

pa vljudno prosimo, da pošljejo denar za naročnino in darove za afriške misijone na našo osrednjo hišo v Rimu, in se v ta namen poslužijo čekov, katere Vam bomo od časa do časa priložili, da Vas tako obvarujemo velikih poštnih stroškov. Časopise in drugo pa Vam bomo, kot doslej, iz Ljubljane pošiljali. — Če s tem prihranjeni denar darujete za misijone, Vam bodo misijonarji zelo hvaležni in se Vas bodo spominjali v goreči molitvi. — Ostanite nam zvesti!

Družba sv. Petra Klaverja.

Misijonski darovi za določene namene.

Vsled še vedno tako nizke valute našega denarja naznanjamo vsem cenj. dobrotnikom misijonov, da so prispevki za razne namene sledeči:

250 kron ali 60 dinarjev kot botrinski dar za enega pogankega zamorčka, kateremu se sme določiti ime. (Manjše darove v ta namen zaznamujemo kot prispevek. Kdor daruje najmanj 100 kron ali 25 dinarjev, sme sicer določiti otroku ime, vendar poročila o krščencu ne dobi.)

600 kron ali 150 dinarjev za odkup enega sužnja.

1200 kron ali 300 dinarjev za letno vzdrževanje enega otroka v misijonu. Kdor želi to vsoto darovati pet let zaporedoma, zaznamujemo, da je ta otrok **posinovljen**

2000 kron ali 500 dinarjev za letno vzdrževanje enega zamorskega semeniščnika ali katehista.

50.000 kron ali 12.500 dinarjev za ustanovo ali prosto mesto za črne bogoslovce ali katehiste.

Manjše darove za omenjene namene vedno hvaležno sprejemamo ter jih zaznamujemo kot prispevke. Poročila o črnih varovancih pa moremo poslati le onim dobrotnikom, ki darujejo celo vsoto.

Mašni štipendiji za misijone.

Za eno sveto mašo, katero opravi misijonar v Afriki, je določenih najmanj 60 kron ali 12 dinarjev.